

Når dere har fått et teknologisk kommunikasjonsmiddel:

Dette bør du gjøre	Hva og hvorfor	Ansvar	✓
Få teknisk opplæring	Det er helt nødvendig å få teknisk opplæring. Ta kontakt med NAV Hjelpemiddelsentral for å få til dette. Minst to personer i laget rundt trenger opplæring.		
Avklar hovedansvarlige på de ulike områdene	Avtale hvem som har hovedansvar for det tekniske, hvem som sikrer at endringer blir lagt inn og at det blir tatt back up av innholdet. Avtale hvem som har det pedagogiske og metodiske ansvaret med tanke på å få til språket i bruk, og å utarbeide en plan for språkutvikling.		
Ta med kommunikasjonsmiddelet alle steder, hele dagen!	Hvem har ansvar gjennom hele dagen? Lag oversikt over dagen, og fordel ansvaret. Tilgjengelighet er kjempeviktig!		
Ta kontakt med kommunal IT-ansvarlig	Det finnes ofte lokale sperrer for hvordan ulike program kan bli brukt. Ta kontakt med kommunalt ansvarlige for dette med en gang dere trenger å søke. Det er viktig for å kunne bruke maskinene så fort dere får de(n). Det handler for eksempel om tilgang på programvare, muligheter til å lagre, mulighet til å dele, legge programvare inn på kommunale datamaskiner. Det vil være ulikt fra kommune til kommune hvordan dette blir gjort. Vær obs på kommunikative rettigheter og krav om universell utforming.		
Legg programvaren på flere datamaskiner	Dere som skal bruke de digitale kommunikasjonsmidlene sammen med brukeren av ASK, må ha programvaren på deres egne datamaskiner. Da kan dere prøve, leke, øve, og lære. Vær obs på antall lisenser. Ikke bruk opp alle hvis endring av personalet skulle skje. Gi tilgang til de som skal ha ansvar for hjelpemiddelet, og de som må kunne å være språklige modeller. Det kan være at kommunen må kjøpe inn ekstra PC'er som ikke er tilknyttet det kommunale nettverket for at programvaren skal virke. Dette må kommunale IT-ansvarlige hjelpe til med.		

Bli kjent med maskinen og innholdet som er i den.	Gå gjennom maskinen, steg for steg, og finn ut av • Hva finnes? • Hva er ferdig? • Hva kan du si?		
Bli en god kommunikasjonspartner	Du må lære hvordan det er meningen at den digitale kommunikasjonsløsningen skal brukes for å kommunisere med. Du må lære deg å være en god kommunikasjonspartner • Se på filmer – hvordan gjør andre det, og hva er viktig? Se for eksempel denne (YouTube.com) • Gjennomfør ASK e-læring (statped.no) • Gjennomfør God ASK (statped.no)		
Senk skuldrene, vær avslappet. Samarbeid med andre, og lær av dem.	• Dette er for de fleste en ny måte å kommunisere på. Det er lov å gjøre feil! • Lek deg! • Ha det gøy! • Finn ut av hva du kan gjøre ofte. Da blir du raskt flinkere.		
Bruk ferdige sider/oppsett/maler	Bruk interesseområder som utgangspunkt for de sidene dere starter med å bruke Det finnes mye på maskinene som er ferdig fra de ulike firmaene sin side.		
Personliggjør stemme	Velg en stemme som passer • Kjønn, tempo og pitch. • Vektlegg at den skal passe til personens personlighet.		
Personliggjør innhold	Lag/tilrettelegg for sider «om meg», personliggjør slik at der er bilder av for eksempel familie, venner og kjæledyr. Tenk på viktige kommunikative funksjoner for din person. Lag sider som er lette å bruke med tanke på å stille spørsmål, kommentere, be om, velge, leke, tulle osv. Eventuelt må du bli kjent med hvordan dere lett kommer dit.		
Jobbe med posisjonering	Motorisk kontroll eller funksjonell bevegelse kan variere ut fra hvilken posisjon personen har, tidspunkt på dagen eller hvilken situasjon han		

	eller hun er i. For noen barn vil det også være avhengig av hvem de er sammen med. Det kan kreve både ro, konsentrasjon og opplagthet å få til å betjene maskinen. Utgangsstilling er ingen aktivitet i seg selv, det er en nødvendig tilrettelegging for at personen skal kunne være en aktiv deltaker. Det går å betjene maskiner fra ulike utgangsstillinger, det kan være liggende, sittende og stående.		
Lag papir-backup	Maskiner kan bli ødelagt. Ta alltid kopi av kommunikasjonsoppsett, og skriv det ut. Det er alltid fornuftig å ha en «back-up». Det kan også være nyttig på dager der motoriske funksjoner, sykdom eller annet gjør det vanskelig / for krevende å benytte teknologiske løsninger.		
Ivareta kommunikativ kompetanse, og psykososiale faktorer	Å utvikle et språk ved hjelp av ASK handler om å ha tilgang på ord, og lære bruken av dem; språklig, sosialt og strategisk. Det er også viktig å kunne styre et digitalt kommunikasjonsmiddel, da trenger dere å jobbe med operasjonell kompetanse. I tillegg er det viktig at miljøet og personen selv tror på, og har ambisjoner om at dette er viktig og riktig, og det omtales som psykososiale faktorer. Mer om dette kan du lære her Kommunikativ kompetanse (statped.no)		
Fordel ansvar og roller mellom dere	Dette er langsiktig arbeid. Det er viktig for utviklingen at dere vet hvem som gjør hva til enhver tid. Se Planarbeid for oppfølging av alternativ og supplerende kommunikasjon (statped.no)		